

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра экологического и аграрного права

**МОРОЗОВА
Виолетта Викторовна**

ПРАВОВАЯ ОХРАНА КЛИМАТА

Дипломная работа

**Научный руководитель:
кандидат юридических
наук,
доцент О.В. Мороз**

Допущена к защите:

«__» _____ 2021 г.

**Зав. кафедрой экологического и аграрного права
доктор юридических наук, профессор Т. И. Макарова**

Минск, 2021

ОГЛАВЛЕНИЕ

РЕФЕРАТ	3
РЭФЕРАТ	4
SUMMARY	5
ВВЕДЕНИЕ.....	6
Глава 1 ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ОХРАНЫ КЛИМАТА	8
Раздел 1.1 Правовое понятие климата	8
Раздел 1.2 Развитие законодательства Республики Беларусь об охране климата	13
Раздел 1.3 Организационно-правовой механизм охраны климата	28
Раздел 1.4 Принципы охраны климата	36
Глава 2 ПРАВОВЫЕ МЕРЫ ОХРАНЫ КЛИМАТА.....	41
Раздел 2.1 Программные документы в области охраны климата	41
Раздел 2.2. Государственный учет в области охраны климата	45
Раздел 2.3 Правовые меры по адаптации к изменению климата	48
Раздел 2.4 Иные правовые меры по охране климата.....	53
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	61
СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ	67

РЕФЕРАТ

Объем дипломной работы «Правовая охрана климата» составляет 75 с., количество использованных источников – 80.

Ключевые слова: АДАПТАЦИЯ, ВОЗДЕЙСТВИЕ НА КЛИМАТ, ВЫБРОСЫ ПАРНИКОВЫХ ГАЗОВ, ИЗМЕНЕНИЕ КЛИМАТА, КЛИМАТ, МЕХАНИЗМ ОХРАНЫ КЛИМАТА, ПРАВОВОЕ ПОНЯТИЕ КЛИМАТА, ПРАВОВАЯ ОХРАНА КЛИМАТА.

Актуальность данной работы заключается в том, что проблема изменения климата признается угрозой национальной безопасности, однако существуют серьезные недостатки правового регулирования, не позволяющие эффективно решать данную проблему.

Объект исследования: общественные отношения в сфере охраны климата.

Предмет исследования: система правовых норм, регулирующих отношения по охране климата, труды ученых в сфере правовой охраны климата, а также правоприменительная практика по данному вопросу.

Цель исследования: определить правовое содержание охраны климата, выявить и разработать предложения по разрешению некоторых проблем правового регулирования соответствующих отношений.

Методы: анализ, синтез, сравнение, дедуктивный и индуктивный методы, историко-правовой, сравнительно-правовой, диалектический, логический и другие методы.

Результаты и научная новизна. В работе предложено авторское определение климата, представлена периодизация развития законодательства об охране климата, классифицированы правовые меры охраны климата на предупредительные и адаптационные, предлагается возобновить деятельность Государственной комиссии по проблемам изменения климата или создать структуру, имеющую схожие функции, выявлен ряд иных проблем правового регулирования соответствующих отношений.

Область возможного практического применения: внедрение предложений, направленных на совершенствование действующего законодательства, использование в научной деятельности.

Автор подтверждает, что все заимствованные из использованных источников теоретические, методологические и методические положения сопровождаются ссылками на их авторов. Работа выполнена автором самостоятельно и единолично.

РЭФЕРАТ

Аб'ем дыпломнай працы «Прававая ахова клімату» складае 75 с., колькасць выкарыстаных крыніц 80.

АДАПТАЦЫЯ, ЎПЛЫЎ НА КЛІМАТ, ВЫКІДЫ ПАРНІКОВЫХ ГАЗАЎ, ЗМЯНЕНИЕ КЛІМАТУ, КЛІМАТ, МЕХАНІЗМ АХОВЫ КЛІМАТУ, ПРАВАВОЕ ПАНЯЦЦЕ КЛІМАТУ, ПРАВАВАЯ АХОВА КЛІМАТУ.

Актуальнасць гэтай работы заключаецца ў тым, што праблема змены клімату прызнаецца пагрозай нацыянальнай бяспекі, аднак існуюць сур'ёзныя недахопы прававога рэгулявання, якія не дазваляюць эфектыўна вырашаць дадзеную праблему.

Аб'ект даследавання: грамадскія адносіны ў галіне аховы клімату.

Прадмет даследавання: сістэма прававых нормаў, якія рэгuluюць адносіны па ахове клімату, працы вучоных у сферы прававой аховы клімату, а таксама правапрымяняльная практыка па дадзеным пытанні.

Мэта даследавання: вызначыць прававы змест аховы клімату, выявіць і распрацаваць прапановы па вырашэнні некаторых праблем прававога рэгулявання адпаведных адносін.

Метады: аналіз, сінтэз, параллельнне, дэдуктыўны і індуктыўны метады, гісторыка-прававой, параллельна-прававой, дыялектычны, лагічны і іншыя метады.

Вынікі і навуковая навізна. У працы пропанавана аўтарскае вызначэнне клімату, прадстаўлена перыядызацыя развіцця заканадаўства аб ахове клімату, класіфікацыя прававых мер аховы клімату на папераджальныя і адаптацийныя, пропануеца аднавіць дзейнасць Дзяржаўной камісіі па праблемах змены клімату або стварыць структуру, якая мае падобныя функцыі, выяўлены шэраг іншых праблем прававога рэгулявання адпаведных адносін ..

Вобласць магчымага практычнага прымянення: ўкараненне пропаноў, накіраваных на ўдасканаленне дзеючага заканадаўства, выкарыстанне ў навуковай дзейнасці.

Аўтар пацвярджае, што ўсе запазычаныя з выкарыстаных крыніц тэарэтычныя, метадалагічныя і метадычныя палажэнні суправаджаюцца спасылкамі на іх аўтараў. Работа выканана аўтарам самастойна і аднаасобна.

SUMMARY

The volume of the diploma paper "Legal protection of the climate" is 75 p., The number of sources used is 80.

Key words: ADAPTATION, IMPACT ON CLIMATE, GREENHOUSE GAS EMISSIONS, CLIMATE CHANGE, CLIMATE, CLIMATE PROTECTION MECHANISM, LEGAL CONCEPT OF CLIMATE, LEGAL CLIMATE PROTECTION.

The relevance of this work lies in the fact that the problem of climate change is recognized as a threat to national security, but there are serious deficiencies in legal regulation that do not allow to solve this problem effectively.

Research object: public relations in the field of climate protection.

Subject of research: the system of legal provisions regulating relations on climate protection, the works of scientists in the field of legal protection of the climate, as well as law enforcement practice on this issue.

Purpose of the study: to determine the legal content of climate protection, to identify and develop proposals for resolving some of the problems of legal regulation of relevant relations.

Methods: analysis, synthesis, comparison, deductive and inductive methods, historical-legal, comparative-legal, dialectical, logical and other methods.

Results and scientific novelty. The work proposes the author's definition of climate, presents the periodization of the development of legislation on climate protection, classifies legal measures for climate protection into preventive and adaptive measures, proposes to resume the activities of the State Commission on Climate Change Problems or create a structure with similar functions, identifies a number of other problems of legal regulation of relevant relations.

The area of possible practical application: the introduction of proposals aimed at improving the current legislation, use in scientific activities.

The author confirms that all of the sources used borrowed from theoretical, methodological and methodical aspects are accompanied by references to their authors. Work is executed by the author independently and alone.